

Проект «Променисте людство»

Костянтин Ціолковський

Чи є Бог?

Зміст

Походження Світу (Телеологія).....	3
Чи є Бог? (перший варіант, 1932 р.)	3
Чи є Бог? (другий варіант, 1932 р.)	7
Чи є Бог? (відповідь Ціолковського на лист Г. П. від 15 травня 1931 р.)	11
Фотокопії рукописів та машинописів із правками Костянтина Ціолковського	15
Чи є Бог? (перший варіант, 1932 р., машинопис із правкою автора)	16
Чи є Бог? (другий варіант, 1932, машинопис з правкою автора)	21
Чи є Бог? (відповідь Ціолковського на лист Г.П. від 15 травня 1931 р., машинопис із правкою автора	26
Про Проект	33

Походження Світу (Телеологія)

Чи є Бог?

(перший варіант, 1932 р.)

І ви, і багато інших, запитують мене, чи є Бог.

Перш ніж відповісти на це питання, треба знати, що ви маєте на увазі під цим словом.

Скільки народів, скільки людей – стільки та різних уявлень про Бога. Яке з них відповідає науковій істині і чи є ще таке?

І зараз у французів дні тижня носять назви 5-ти планет, Місяця і Сонця, які вважалися Богами.

Такі Боги, зрозуміло, є, тому що не можна заперечувати існування планет і Сонця, але тільки поняття про них у стародавніх було невірне.

Якщо ви маєте на увазі євреїв і християн різних віросповідань (православних, католиків, протестантів тощо), то їхнє вчення представляє лише невиразні натяки на істину з безліччю шкідливих оманливих думок, безглузких байок і забобонів.

Стародавні мудреці, творці релігій, ґрунтувалися, звичайно, на спогляданні природи. Але їхнє пізнання космосу було дуже слабким, оскільки наук (записане накопичення знань усіх часів і народів) тоді майже не існувало. Зрозуміло, що їхні висновки, їхні світогляди не могли бути ні повними, ні вірними. Послідовники мудреців ще більше спотворювали вчення древніх.

Чи могли бути, наприклад, істинними уявлення про походження всесвіту, коли навіть Земля уявлялася людям плоскою і невизначеної величини, коли Земля була центром всесвіту, а все інше існувало лише для послуг Землі!

Відсутність фізіології змушувала припускати в людині особливу штучку (душа), яка її оживляла. Коли вона йшла з тіла, то й тіло ставало мертвим або млявим. Деякі пізніші мислителі припускали таку саму штучку і у тварин, інші, навпаки, навіть дуже геніальні (Декарт), вважали тварин без душі, тобто автоматами, що не відчують.

Загадка існування та появи людини (розв'язана тепер) спонукала приймати гіпотезу про буття всемогутньої істоти, яка створила одразу людину з глини (подібно до скульптора) з додаванням духу.

Потрібно створити наукове визначення Бога, якщо ми не хочемо розлучитися з цим словом.

Чи немає чогось такого, що нами розпоряджається, від чого ми залежимо, що нас створило, що дало нам розум і пізнання всесвіту, що прихильно ставиться до свого творіння, дає йому вічність і щастя?

Якщо ми це щось умовно назвемо Богом, то знайдемо і відповідь на наше запитання.

Нами розпоряджається всесвіт: його розріджені гази утворили сонця, від сонць відокремилися планети, на планетах почалося життя, яке, розвиваючись і удосконалюючись, створило людину й істот, що вищі за неї. Ми самі, наші думки, наші справи – є творіння всесвіту. Також усе наше нескінченне минуле і таке ж майбутнє утворюється його волею. Наша ж воля є тільки прояв волі космосу.

Отже, ми бачимо, що до нашого визначення Бога вже частково підходить всесвіт з її мільйоном мільярдів сонць і ще більшою безліччю планет – з їхніми мешканцями.

Ми маємо навіть право наділити нашого умовного Бога такими властивостями, якими володіє всесвіт за сучасними науковими даними.

Уся вона складається з незмінного числа вічних атомів водню (умовно, оскільки водень теж складний). З них складаються і сонця, і планети, і люди, і більш зрілі істоти інших планет.

В огляду на це, якщо частина всесвіту (організми) відчуває, то і весь всесвіт здатний до того ж. Звідси висновок: наш Бог (космос) є вічний, незмінний, живий, а ми його частини і отже, подібні до нього. Чи можемо ми перестати жити, якщо ціле завжди живе!

Смерть є лише перехід одного стану матерії в інший, від одного почуття до іншого, іншого напруження. Це є нове угруповання атомів водню. Просте переходить у складне, складне в просте. І це повторюється безліч разів, оскільки час немає кінця, як і немає і початку.

Наш Бог (космос), як і ми, його частини завжди були і будемо.

Загальний вигляд всесвіту завжди однаковий. Якщо одні сонця згасають, то інші загоряються; якщо одні планети руйнуються, то інші утворюються; якщо одні розумні істоти вмирають, то інші відроджуються.

Звідси видно, що наш Бог (космос) має, загалом, сталу постать.

Одні частини всесвіту мають інтенсивне життя (істоти), інші – дуже слабке, непомітне, без пам'яті, свідомості та розуму.

Але оскільки матерія (речовина, що складається з атомів, водню) безперервно перемішується (вибухи сонць, планет, створення нових тощо), то немає жодного атома водню, який не брав незліченну безліч разів участі в органічному житті. Усі ці життя ніби зливаються в одне нескінченне життя, оскільки величезні проміжки перебування в неорганічній матерії (умовне небуття) не відзначаються пам'яттю і ніби не існують. Отже, кожен атом нашого Бога, а значить і ми самі, його

частини, як би живемо безперервно інтенсивним органічним життям. Це ще підтверджує, що Бог і ми не тільки животіємо в житті, але й живемо (суб'єктивно) безперервним органічним життям.

Яке ж це життя Бога, тобто його частин - тварин і рослин? Ми знаємо, що на Землі тварини і люди страждають, знищуючи жорстоко одна одну, хворіючи, вмираючи, потребуючи, зазнаючи катастроф тощо. Таке загальне життя всесвіту чи інше?

Мільйони мільярдів планет існують давно, і тому їхні тварини досягли зрілості, якої досягнемо і ми через мільйони років життя, що чекає нас на Землі.

Зрілість ця проявляється у досконалому розумі, глибокому пізнанні природи і технічній могутності, що робить для мешканців космосу доступними інші небесні тіла.

Розум каже цим істотам: не повинно бути недосконалості та страждань у всесвіті, інакше ми самі страждатимемо і піддаватимемося цій недосконалості та злу. І ось зрілі істоти на всіх планетах, завдяки своїй технічній могутності, запроваджують усюди істину, знання, радість і силу. Вони не дають страждати сотні тисяч років матерії, щоб поступово досягти зрілості в образі вищих істот. Еволюція відкидається, як довгий шлях страждання, і замінюється розмноженням вже готових досконалих організмів і поширенням їх на планетах.

Звідси висновок: Бог (космос) не містить у собі мук та недосконалості, а добрий до самого себе, а отже і до нас – його частин. Насправді його (космос) можна назвати батьком і він підходить до нашого визначення Бога. Такий Бог дійсно існує, бо ж не можна заперечувати буття всесвіту, його панування, доброту і досконалість.

Чи є Бог?

(другий варіант, 1932 р.)

Відповідь на запитання залежить від того, що ми маємо на увазі під цим словом.

Почитали за бога Сонце. Воно є джерелом всього органічного життя Землі та людства. Без Сонця все загинуло б.

За такого визначення слова бог ясно, що він існує. Можемо тільки сказати, що цей бог не має розуму і древні помилялися, приписуючи йому свідомість.

Платон і християни визначають слово бог інакше. Вони кажуть, що Бог є любов, точніше, ті ідеї, які ведуть людей і навіть все живе до блага. Якщо ці ідеї зараз і не відомі, теоретично вони існують. Отже, існує і бог.

З цього погляду – коли серед людей немає любові, то немає між ними і бога, якщо є, то й бог у них царює. Отже, на одних планетах є бог, на інших немає його.

Можна зробити інше визначення слова бог. Бог є те, що розпоряджається всіма нами, від чого залежить життя та доля людей, життя та щастя всього існуючого, доля сонць та планет, доля всього живого та мертвого.

І такий бог є, бо це всесвіт. Вона всім розпоряджається та визначає долю всього, що в ній знаходиться.

У владі та могутності космосу сумніватися не можна. Сонця народилися від газоподібної розрідженої найпростішої матерії. Земля походить від одного з цих сонць. Від Землі походять рослини. Від рослин – тварини, від них – людина. Зрештою, все має початок у нескінченному

минулому: від розташування та властивостей атомів до законів, що керують ними. Але ж усе це залежить не від нас, навпаки, ми залежимо від них. У людини є розум, воля. Але ж вони отримані від тварин, тварини отримали від рослин тощо. Усе це не наше, а дано нам всесвітом та його законами.

Нами розпоряджається, над нами панує космос. Абсолютної волі немає, ми маріонетки, механічні ляльки, автомати, герої кіно...

Якщо вважати богом якусь розумну істоту, подібну до людини, але незрівнянно могутнішу і досконалішу, то тоді вже йтиметься про богів, бо цих незвичайних, високих тварин у всесвіті багато, до того ж найрізноманітніших рангів.

Наприклад, на Землі є незвичайні люди, так звані мудреці, генії, вчені. Вони були і в минулі часи. Історія вказує нам на них. Порівняти із середніми людьми їх неможливо, оскільки справи їхні були надзвичайно великі. Справи їхні були безсмертні і приносили невмирущі, вічні, нескінченні плоди. Візьмемо для прикладу Ньютона, який відкрив всесвітнє тяжіння, Лапласа, який пояснив систему світу, винахідників парових машин, дизелів, турбін тощо. Хіба вони не залишили незгасимого сліду, не живуть серед нас і не користуємося ми генієм, що не вичерпується ніколи.

Але людство йде вперед. З мертвої матерії вийшли одноклітинні істоти, з них рослини, з рослин тварини дедалі все більш і більш складні, дедалі все більш і більш хитрі. Так дійшло до людини. На ній, однак, природа не зупиниться, як не зупинилася, наприклад, на рибах. Від риб походить, шляхом поступового розвитку, людина. Від неї ж відбудуться більш досконалі істоти. Де кінець їхньому розвитку і чи є він – ніхто не знає.

Вища людина може отримати міцніше здоров'я, довголіття, досконаліший розум, технічну могутність тощо; усього ні передбачити, ні уявити нам не можна.

Ось вам і боги з цього погляду!

Безліч планет старші за Землю. Вони вже встигли виробити ці вищі істоти, про які ми тільки мріємо. Таким чином, всесвіт сповнений ними. Вони в космосі не становлять дивини, а навпаки, явище пересічне. Малий вік Землі та подібних планет із незрілим населенням – виняток. Світ битком набитий такими богами.

Можна йти далі. Кожна зріла планета об'єднується, тобто їхнє розумне населення. Воно управляється єдиною обраною, найкращою, найдосконалішою на планеті істотою.

Президенти планет – це вже боги вищого порядку.

Об'єднуються і всі планети кожного сонця. Ось уже підстава існування правителів сонячних систем – богів третього рангу.

Об'єднання може йти далі: для групи сонць, зоряної купи, Чумацького шляху, ефірного острова і так нескінченно, доки не дійде до об'єднання всього космосу. Цей вищий бог породжений всесвітом і, можливо, і є сам космос.

Отже, ми повинні визнати існування безлічі богів різних рангів. Що вони вищі, то далі від людини, то незбагненніші їй.

Якщо ми можемо собі уявити майбутню вищу людину, первинного бога, то, як ми можемо зрозуміти устрій і якість богів вищих рангів, тим паче останнього, найвищого правителя. Чи є він сам космос, чи якесь виділення з нього, так би мовити, особистий бог (якось віддалена подоба вищої уявної людини) – сказати важко. Форма його, розміри, органи, властивості тощо - все це абсолютно для нашого відома неприпустимо.

Однак, приймаючи всесвіт нескінченним, що досить імовірно, не буде кінця рангам божеств.

Але можна, як це зрозуміти. Візьмемо хоч, як приклад, об'єднану планету будь-якої сонячної системи. Її найближчий бог, що має найбільше для неї значення – президент планети. Рідше вона має справу з правителем сонячної системи, ще рідше з президентом сонячної групи і так без кінця.

Коментар

Нотатку датовано 15 березня 1932 р. Вона є третьою статтею із серії однойменної назви (1-а чорнова, 2-а опублікована вище). Автограф зберігається у Архіві РАН. Ф.555. Опис 1. Справа 491. Листи 2–4. Була опублікована у збірниках: «К. Е. Ціолковський. Нариси про Всесвіт.» М, 1993. С. 216-218.; «Ціолковський. Космічна філософія.» М., 2001. С. 339-340; «Ціолковський. Геній серед людей.» М., 2002. С. 246-248. та в збірнику «Євангеліє від Купали»

Чи є Бог ?

(відповідь Ціолковського на лист Г. П. від 15 травня 1931 р.)

І ви і багато інших запитують мене, чи є бог.

Перш ніж відповісти на це питання, треба знати, що ви маєте на увазі під цим словом.

Скільки народів, скільки людей — стільки й різних уявлень про бога. Яке ж із них відповідає науковій істині і чи є ще таке?

І зараз у французів дні тижня носять назви 5-ти планет, Місяця і Сонця, які вважалися за богів.

Такі боги, зрозуміло, є, тому що не можна заперечувати існування планет і Сонця, але поняття про них у стародавніх було невірне.

Якщо ви маєте на увазі євреїв і християн різних віросповідань (православних, католиків, протестантів та інше), то їхнє вчення представляє лише непевні натяки на істину з безліччю шкідливих хибних помилок, безглуздих байок і забобонів.

Стародавні мудреці, творці релігій, ґрунтувалися, звичайно, на спогляданні природи. Але їхнє пізнання космосу було дуже слабким, оскільки наук (записане накопичення знань усіх часів та народів) тоді майже не існувало. Зрозуміло, що їхні висновки, їхні світогляди не могли бути повними, ні вірними. Послідовники мудреців ще більше спотворювали вчення древніх.

Чи могли бути, наприклад, істинними уявлення про походження всесвіту, коли навіть Земля уявлялася людям плоскою та невизначеної величини, коли Земля була центром всесвіту, а все інше існувало лише для послуг Землі!

Відсутність фізіології змушувала припускати в людині особливу штучку (душа), яка її оживляла. Коли вона йшла з тіла, то й тіло ставало мертвим або млявим. Деякі пізніші мислителі припускали таку ж

штуку і в тварин, інші, навпаки, навіть дуже геніальні (Декарт), вважали тварин без душі, тобто, не нечутливими автоматами.

Загадка існування і появи людини (розв'язана тепер) спонукала приймати гіпотезу про буття всемогутньої істоти, яка створила одразу людину з глини (подібно до скульптора) з додаванням духу.

Потрібно створити наукове визначення бога, якщо ми не хочемо розлучитися з цим словом.

Чи немає чогось такого, що нами розпоряджається, від чого ми залежимо, що нас створило, що дало нам розум і пізнання всесвіту, що прихильно ставиться до свого творення, дає йому вічність і щастя?

Якщо ми це щось умовно назвемо богом, то знайдемо і відповідь на наше запитання.

Нами розпоряджається всесвіт; її розріджені гази утворили сонця, від сонць відокремилися планети, на планетах зачалось життя, яке, розвиваючись і вдосконалюючись, створило людину й істот, що вищі за неї. Ми самі, наші думки, наші справи - є творіння всесвіту. Також усе наше нескінченне минуле і таке ж майбутнє утворюється його волею. Наша ж воля є лише прояв волі космосу.

Отже, ми бачимо, що до нашого визначення бога вже частково підходить всесвіт з її мільйоном мільярдів сонць і ще більшою безліччю планет зі своїми мешканцями.

Ми маємо навіть право наділити нашого умовного бога такими властивостями, якими володіє всесвіт за сучасними науковими даними.

Уся вона складається з незмінного числа вічних атомів водню (умовно, оскільки водень теж складний). З них складаються і сонця, і планети і люди, і більш зрілі істоти інших планет.

З огляду на це, якщо частина всесвіту (організми) відчуває, то і весь всесвіт здатний до того ж. Звідси висновок: наш бог (космос) є вічний, незмінний, живий, а ми його частини, а отже, подібні до нього.

Чи можемо ми перестати жити, якщо ціле завжди живе!

Смерть є лише перехід одного стану матерії в інший, від одного почуття до іншого, іншої напруги. Це є нове угруповання атомів водню. Просте переходить у складне, складне в просте. І це повторюється незліченну безліч разів, оскільки час не має кінця, як він не має і початку.

Наш бог (космос), як і ми, його частини завжди були і будемо.

Загальний вигляд всесвіту завжди однаковий. Якщо одні сонця згасають, то інші загоряються; якщо одні планети руйнуються, то інші утворюються; якщо одні розумні істоти вмирають, то інші відроджуються.

Звідси видно, що наш бог (космос) має, загалом, сталу постать.

Одні частини всесвіту мають інтенсивне життя (істоти), інші — дуже слабке, непомітне, без пам'яті, свідомості та розуму.

Але оскільки матерія (речовина, що складається з атомів водню) безперервно перемішується (вибухи сонць, планет, створення нових тощо), то немає жодного атома водню, який не брав би незліченну безліч разів участі в органічному житті. Усі ці життя ніби зливаються в одне нескінченне життя, оскільки величезні проміжки перебування в неорганічній матерії (умовне небуття) не відзначаються пам'яттю і ніби не існують. Отже, кожен атом нашого бога, а значить і ми самі, його частини, як би живемо безперервно інтенсивним органічним життям. Це ще підтверджує, що бог і ми не тільки животіємо в житті, а й живемо (суб'єктивно) безперервним органічним життям.

Яке ж це життя бога, тобто. його частин - тварин і рослин? Ми знаємо, що на Землі тварини і люди страждають, знищуючи жорстоко одна одну, хворіючи, вмираючи, потребуючи, зазнаючи катастроф тощо. Чи таке загальне життя всесвіту чи інше?

Мільйони мільярдів планет існують давно і тому їх тварини досягли зрілості, якої досягнемо і ми за мільйони років життя, що чекає на нас на Землі.

Зрілість ця проявляється в досконалому розумі, глибокому пізнанні природи і технічній могутності, що робить для мешканців космосу доступними інші небесні тіла.

Розум каже цим істотам: не повинно бути недосконалості та страждань у всесвіті, інакше ми самі страждатимемо і піддаватимемося цій недосконалості та злу. І ось зрілі істоти на всіх планетах, завдяки своїй технічній могутності, запроваджують усюди істину, знання, радість і силу. Вони не дають страждати сотні тисяч років матерії, щоб поступово досягти зрілості в образі вищих істот. Еволюція відкидається, як довгий шлях страждання, і замінюється розмноженням вже готових досконалих організмів і поширенням їх на планетах.

Звідси висновок: бог (космос) не містить у собі мук та недосконалості, а добрий до самого себе, а отже, і до нас — його частин. Воістину, його (космос) можна назвати батьком і він підходить до нашого визначення бога. Такий бог справді існує, тому що не можна ж заперечувати буття всесвіту, його володарювання, доброти і досконалість.

Фотокопії

рукописів і машинописів із правками

Костянтина Ціолковського

Чи є Бог?

(перший варіант, 1932 р., машинопис із правкою автора)

Архив Академии наук СССР
Московское отделение

фонда	555
описи	1
ед. хр.	488
	490

Циолковский
Константин Эдуардович

К. Э. Циолковский
„Есть ли Бог?“
Статья (1^й вариант)
Машинопись с правкой автора

Крайние даты 1932
Количество документов 5
Количество листов 14л.

1878. 8 июля
Воскресенье

27/01/1920

(1-й вариант)

ЕСТЬ-ЛИ БОГ.

(1932г.)

1

На время чтения
гл 2-х и 3-х

Вопрос по сути, почему

И вы и многие другие спрашивают меня, есть ли бог. Прежде чем ответить на этот вопрос, надо знать, что вы подразумеваете под этим словом.

Сколько народов, сколько людей - столько и различных представлений о божестве. Какое же из них соответствует научной истине и есть ли еще таковое?

И сейчас у французов дни недели носят названия 6-ти планет, Луны и Солнца, которые считались за богов.

Такие боги, разумеется, есть, потому что нельзя отрицать существования планет и Солнца, но только понятие о них у древних было неверное.

Если вы вместе с мною евреи и христиан разных вероисповеданий /православных, католиков, протестантов и проч./, то их учение представляет только смутные намеки на истину с множеством вредных заблуждений, нелепых басен и суеверий.

Древние мудрецы, создатели религий, основывались, конечно, на созерцании природы. Но их познание космоса было очень слабо, так как наук /зачисленное скопление знаний всех времен и народов/ тогда почти не существовало. Понятно, что их выводы, их мировоззрения не могли быть ни полными, ни верными. Последователи мудрецов еще более искажали учения древних.

Могли быть, напр., нелепыми представления о происхождении вселенной, когда даже Земля представлялась людям плоской и неопределенной величины, когда Земля была центром вселенной, а все другое существовало только для услуг Земли!

Отсутствие физиологии заставляло предполагать в человеке особую штуку /душу/, которая его оживляла. Когда она уходила из тела, то и тело становилось мертвым как безжизненным. Некоторые позднейшие мыслители предполагали такую же штуку и у животных, а иные, напротив, даже очень гениально

302
187
25c
28
= 1/4
1
1
1

2
/Декарт/, считали животных без души, т.е. не чувствующими автоматами.

Загадка существования и появления человека /разреженная теперь/ побуждала принимать гипотезу о бытии всемогущего существа, создавшего сразу человека из глины /подобно скульптору/ с прибавкой духа.

Надо создать научное определение бога, если мы не хотим расстаться с этим словом.

Нет ли чегонибудь такого, что нами распоряжается, от чего мы зависим, что нас создало, что дало нам разум и познание вселенной, что благосклонно относится к своему созданию, дает ему вечность и счастье?

Если мы это нечто условно назовем богом, то найдем и ответ на наш вопрос.

Нами распоряжается вселенная; ее разреженные газы образовали солнца, от солнц отделились планеты, на планетах зачалась жизнь, которая, развиваясь и совершенствуясь создала человека и существ выше его. Мы сами, наши мысли, наши дела - есть творение вселенной. Также все наше бесконечное прошлое и такое же будущее образуется ее волей. Наша же воля есть только проявление воли космоса.

Итак, мы видим, что к нашему определению бога уже отчасти подходит вселенная с ее миллионной ^м миллиардов солнц и еще большим количеством планет - с их обитателями.

Мы имеем даже право наделять нашего условного бога такими свойствами, которыми обладает вселенная по современным научным данным.

Вся она состоит из неизменного числа вечных атомов водорода /условно, потому что водород тоже сложен/. Из них состоят и солнца, и планеты, и люди, и более зрелые существа иных планет.

В силу этого, если часть вселенной /организмы/ чувствует, то и вся вселенная способна к тому же. Отсюда вывод: наш бог /космос/ есть вечный, неизменяемый, живой, а мы его части и значит подобны ему. Можем ли мы перестать жить, если целое всегда живо!

Смерть есть только переход одного состояния материи в другое, от одного чувства к другому иного напряжения. Это есть новая группировка атомов водорода. Простое переходит в сложное, сложное в простое. И это повторяется бесчисленное множество раз, так как время не имеет конца, как оно не имеет и начала.

Наш бог /космос/, как и мы, его части, всегда были и будем.

Общий вид вселенной всегда одинаков. Если одни солнца потухают, то другие возгораются; если одни планеты разрушаются, то другие образуются; если одни разумные существа умирают, то другие возрождаются.

Отсюда видно, что наш бог /космос/ имеет, в целом, постоянную фигуру.

Одни части вселенной имеют интенсивную жизнь /существа/, другие - очень слабую, не заметную, без памяти, сознания и разума.

Но так как материя /вещество, состоящее из атомов водорода/ непрерывно переменяется /взрывы солнц, планет, создание Новых и т.д./, то нет ни одного атома водорода, который не принимал бы бесчисленное множество раз участия в органической жизни. Все эти жизни как бы сливаются в одну бесконечную жизнь, так как огромные промежутки пребывания в неорганической материи /условное небытие/ не означают памяти и как бы не существуют. Следовательно, каждый атом нашего бога, а значит и мы сами, его части,

бы живем непрерывно интенсивной органической жизнью. Это еще подтверждает, что бог и мы не только проявляем в жизни, но и живем /суб*активно/ непрерывной органической жизнью.

Какова же эта жизнь бога, т.е. его частей - животных и растений? Мы знаем, что на Земле животные и люди мучаются уничтожая жестоко друг друга, болея, умирая, нуждаясь, подвергаясь катастрофам и т.д. Такова-ли общая жизнь вселенной или другая?

Миллионы миллиардов планет существует давно и потому их животные достигли зрелости, которой достигнем и мы через миллионы лет ожидающей нас жизни на Земле.

Зрелость эта проявляется в совершенном разуме, глубоком познании природы и техническом могуществе, делающим для обитателей космоса доступными иные небесные тела.

Разум говорит этим существам: не должно быть несовершенства и страданий во вселенной, иначе мы сами будем страдать и подвергаться этому несовершенству и злу. И вот зрелые существа на всех планетах, благодаря своему техническому могуществу, водворяют всюду истину, знание, радость и силу. Они не дают мучиться сотни тысяч лет материи, чтобы постепенно достигнуть зрелости в образе высших существ. Эволюция отбрасывается, как длинный страдальческий путь, и заменяется размножением уже готовых совершенных организмов и распространением их на планетах.

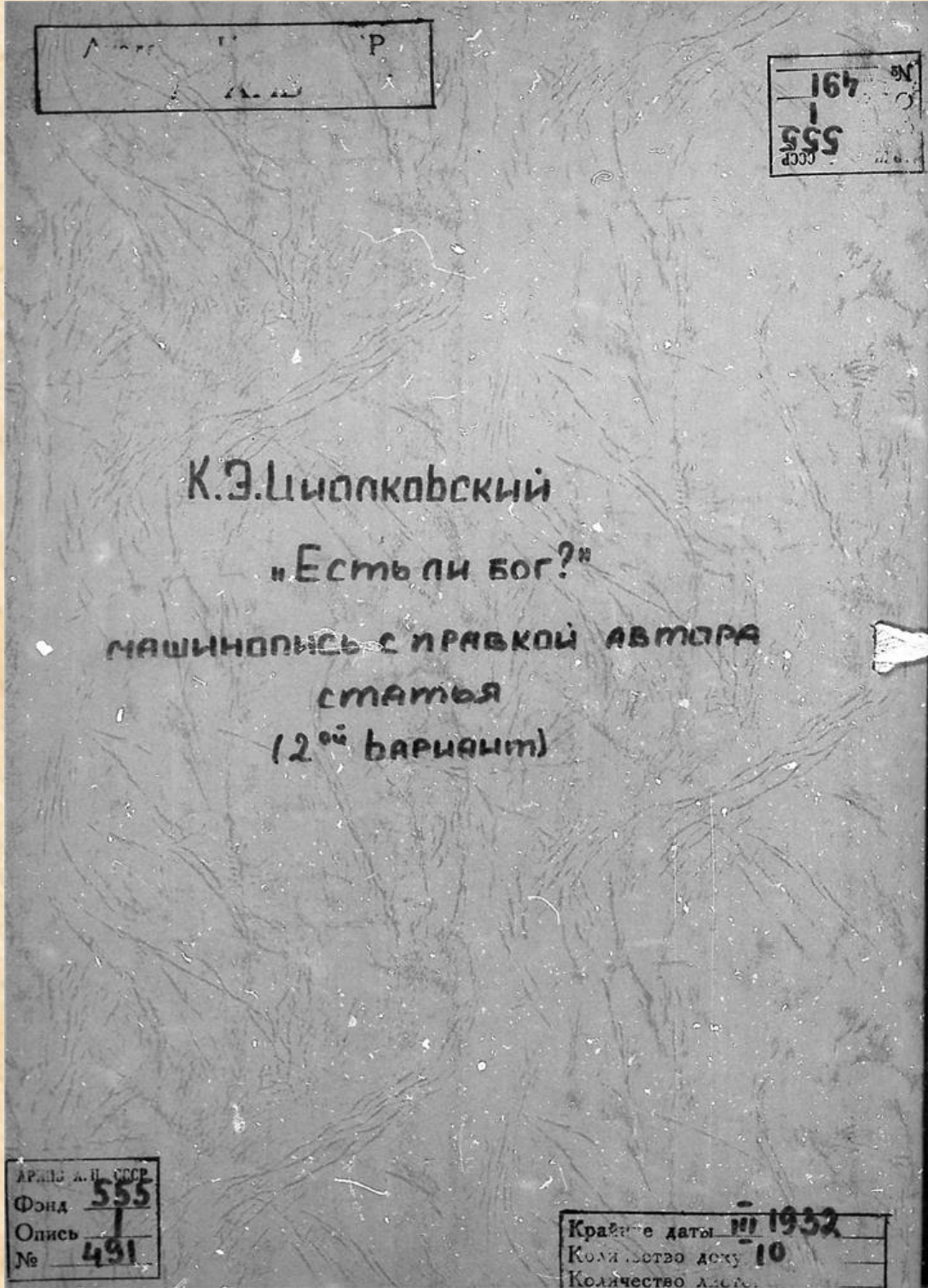
Отсюда вывод: бог /космос/ не заключает в себе мучений и несовершенства, а добр к самому себе, а стало быть и к нам - его части. По-летине его /космос/ можно назвать отцом и он подходит к нашему определению бога. Такой бог действительно существует, так как нельзя же отрицать бытие вселенной, ее владычество, доброту и совершенство.

Визит 1878. 8 часов
Получено
Всего

Чи є Бог?

(другий варіант, 1932 р., машинопис із правкою автора)

8-8/кач...

К. Циолковский.

ЕСТЬ ЛИ БОГ.

=====

/1932 г. март/.

Ответ на вопрос зависит от того, что мы будем подразумевать под этим словом.

Почитали за бога Солнце. Оно есть источник всей органической жизни Земли и человечества. Без Солнца все бы погибло.

При таком определении слова бог, ясно, что он существует. *Может Галилео сказать, что если Бог не имеет разума и доброты, то он не имеет права называться Богом.*
Платон и христиане определяют слово бог иначе. Они говорят, что бог есть любовь, точнее те идеи, которые ведут людей и даже все живое к благу. Если эти идеи сейчас и неизвестны, то теоретически они существуют. Значит существует и бог.

С этой точки зрения —
Когда среди людей нет любви, то нет между ними и бога, если есть, то и бог у них царствует.

Можно сделать другое определение слова бог. Бог есть то, что распоряжается всеми нами, от чего зависит жизнь и судьба людей, жизнь и счастье всего существующего, судьба солнц и планет, судьба всего живого и мертвого.

И такой бог есть, потому что это вселенная. Она всем распоряжается и определяет судьбу всего, что в ней находится.

Во власти и могуществе космоса сомневаться нельзя. Солнца родились от газообразной разреженной простейшей материи. Земля произошла от одного из этих солнц. От Земли произошли растения. От растений — животные, от них человек. ~~(В конце концов все имеет начало в бесконечном прошлом, от них человек.)~~ В конце концов все имеет начало в бесконечном прошлом; от расположения и свойства атомов, от управляющих ими законов. Но ведь все это зависит не от нас, напротив мы зависим от них. У человека есть разум, воля. Но ведь они получены от животных, животные получили все от растений и т. д. Все это не наше, а дано нам вселенной и ее законами.

Знаю на одну манеру с собою на другом манере

528/VI/140

1878. 8 мая
Получено
Бухгалтерия

Итого
Зачислено 2

302
187
250
28
= 1,4

1/2
1/2

1/2

1/2

1/2

Нами распорядается, над нами господствует космос. Абсолютной воли нет, мы марионетки, механические куклы, автоматы, герои кино...

Если считать богом некое разумное существо, подобное человеку, но несравненно более могущественное и совершенное, то тогда уже речь пойдет о богах, ибо эти ^{же} необыкновенных, высоких животных во вселенной много, притом самых разнообразных рангов.

Напр., на Земле есть необыкновенные люди, так называемые мудрецы, гении, ученые. Они были и в прошлые времена. История указывает нам на них. Сравнить со средними людьми их невозможно, так как дела их были необычно велики. Дела их были бессмертны и приносили неумирающие вечные, нескончаемые плоды. Возьмем в пример Ньютона, открывшего всемирное тяготение, Лапласа, объяснившего систему мира, изобретателей паровых машин, дизелей, турбин и т. д. Разве они не оставили неугасаемый след, не живут среди нас и не пользуемся мы их неиссякающим никогда гением.

Но человечество идет вперед. Из мертвой материи получились одноклеточные существа, из них растения, из растений животные все более и более сложные, все более и более хитрые. Так дошло до человека. На нем однако природа не остановится, как не остановилась напр., на рыбах. От рыб произошел, путем постепенного ^{эволюционного} развития, человек. От него же произойдут более совершенные существа. Где конец их развитию и есть ли он — никто не знает.

Высший, человек может получить более крепкое здоровье, долголетие, совершенный ум, техническое могущество и проч.; всего ни предвидеть, ни вообразить нам нельзя.

Вот вам и боги с этой точки зрения!

Множество планет старше Земли. Они успели уже выработать эти высшие существа, о которых мы только мечтаем. Таким образом, вселенная полна ими. Они в космосе не представляют диковинки, а напротив, явление заурядное. Малый возраст Земли и подобных планет с незрелым населе-

нием - исключение. Мир битком набит такими богами.

Можно идти дальше. Каждая зрелая планета об"единяется, т.е. их разумное население. Оно управляется единым избранником, самым лучшим, самым совершенным на планете существом.

Президенты планет это уже боги высшего порядка.

Об"единяются и все планеты каждого солнца. Вот уже основание для существования правителей солнечных систем-богов третьего ранга.

Об"единение может идти далее: для группы солнц, звездной кучи, млечного пути, эфирного острова и так бесконечно, пока не дойдет до об"единения всего космоса. Этот высший бог, порожден вселенной и может быть и есть сам космос.

Итак, мы должны признать существование множества богов разных рангов. Чем они выше, тем дальше от человека, тем недостижимее ему.

Если мы не можем себе представить будущего высшего человека, первичного бога, то как же мы можем понять устройство и качества богов высших рангов, тем более последнего, самого высочайшего правителя? Есть ли он сам космос, или некое выделение из него, так сказать, личный бог /некое отдаленное подобие высшего воображаемого человека/ - сказать трудно.

Формы его, размеры, органы, свойства и т.д. - все это совершенно для нашего сведения недоступно.

Однако, принимая вселенную бесконечной, что весьма вероятно, не будет конца рангам божеств.

Но можно так это понимать. Возьмем хоть в пример объединенную планету какой либо солнечной системы. Ее ближайший бог, имеющий наибольшее для нее значение, - президент планеты. Реже она имеет дело с правителем солнечной системы, еще реже, с президентом солнечной группы и т.д. без конца.

1878. 8 мая
Воскресенье

5
 оу них. У человека есть
 разум, воля. Но все в
 эти науки и в эти науки
 наук, живые науки
 все оу разумий и оу д.
 Все оу не нами, а дано
 нами вселенной и ее зако-
 нами.

Наши росторяжаче, над
 нами соглядатаюу красне.
 Абсолютная воля нау, мы
 математики, механичес-
 кие науки, астрономия,
 геральдика...

Если бы убо Богом не
 кое различное существо
 подобнае часаму, но
 несравненно более мощное,
 уверенное и совершенное,
 то куда у нас речь пойдет
 о Богах, ибо эти подобия
 наемных, высокие же
 науки во вселенной мно-
 го, приураи самых раз-
 нобразных рагов.

Напр., на Земле есть
 необитаемые люди,
 как низосаиные мудрецы,
 гении, ученые. Эти были
 и в прошедшие времена.

Чи є Бог?

(відповідь Циолковського на лист Г.П. від 15 травня 1931 р., машинопис із правкою автора)

Архив Академии наук СССР Московское отделение

фонда	555
описи	1
ед. хр.	~~472~~ 474

Циолковский

Константин Эдуардович

К. Э. Циолковский

» «Есть ли Бог?»

(Ответ Циолковского на письмо
Г. П. от 5. V 1931 г.)

Статья

Машинопись с правкой автора

Крайние даты 23 V 1931

Количество документов 5

Количество листов 254

Читали Бог.

6
 ОТВЕТ ЦИОЛКОВСКОГО НА ПИСЬМО Г.П. от 15 мая 1931 г.

23 июня 1931 г.)

На одном
 экземпляре
 на 4 стр.

И вы и многие другие спрашивают меня, есть ли бог. Прежде чем ответить на этот вопрос, надо знать, что вы подразумеваете под этим словом.

Сколько народов, сколько людей - столько и различных представлений о боге. Какое же из них соответствует научной истине и есть ли еще таковое? *(см. в журнале)*

Если вы имеете в виду евреев и христиан разных вероисповеданий /православных, католиков, протестантов и проч./ ^{на земле} то оно представляет только смутные намеки на истину со множеством вредных заблуждений, нелепых басен и суеверий.

Древние мудрецы, создатели религий, основывались, конечно, на созерцании природы. Но их познание космоса было очень слабо; так как наук /записанное скопление знаний всех времен и народов/ тогда почти не существовало. Понятно, что их выводы, их мировоззрения не могли быть ни полными, ни верными. Последователи мудрецов еще более искажали учения древних.

Могли ли быть, напр., истинными представления о происхождении вселенной, когда даже Земля представлялась людям плоской и неопределенной величины, когда Земля была центром вселенной, а все другое существовало только для услуг Земли!

Отсутствие физиологии заставляло предполагать в человеке особую штучку /душу/, которая его оживляла. Когда она уходила из тела, то и тело становилось мертвым или безжизненным. Некоторые позднейшие мыслители предполагали такую же штучку и у животных, а иные, ^{некоторые} даже очень гениальные /Декарт/, считали животных без души, т.е. не чувствующими автоматами.

Загадка существования и появления человека (разрешенная теперь) побуждала принимать гипотезу о бытии нашего всемогущего существа, создавшего сразу человека из глины /подобно скульптору/ с прибавкой духа.

И сейчас у французов дни недели носят названия 5-^{ой} планет, Луны и Солица, которые считались за богов.

Надо создать научное определение бога, если мы не хотим

расстаться с этим словом.

Нет ли чегонибудь такого, что нами распоряжается, от чего мы зависим, что нас создало, что дало нам разум и познание вселенной, что благосклонно относится к своему созданию, дает ему вечность и счастье? ✓

Нами распоряжается вселенная; ее разреженные газы образовали солнца, от солнц отделились планеты, на планетах зачалась жизнь, которая, развиваясь и совершенствуясь, создала человека и существ выше его. Мы сами, наши мысли, наши дела—есть творение вселенной. Также все наше бесконечное прошлое и такое же будущее образуется ее волей. Наша же воля есть только проявление воли космоса.

Итак, мы видим, что к нашему определению бога уже отчасти подходит вселенная с ее миллионом миллиардов солнц и еще большим множеством планет — с их обитателями.

Мы ^{даже} еще имеем право наделить нашего условного бога такими свойствами; которыми обладает вселенная по современным научным данным.

Вся она состоит из неизменного числа вечных атомов водорода /условно, потому что водород тоже сложен/. Из них состоят и солнца, и планеты, и люди, и более зрелые существа иных планет.

В силу этого, если часть вселенной /организмы/ чувствует и вся вселенная способна к тому же. Отсюда вывод: наш бог /космос/ есть вечный, неизменяемый, живой, а мы его части и значит подобны ему. Можем ли мы перестать жить, если целое всегда живо!

Смерть есть только переход одного состояния материи в другое, от одного чувства к другому иного напряжения. Это есть новая группировка атомов водорода. Простое переходит в сложное, сложное в простое. И это повторяется бесчисленное множество раз, так как время не имеет конца, как оно не имеет и начала.

Наш бог /космос/, как и мы, его части, всегда были и будем.

Общий вид вселенной всегда одинаков. Если одни солнца потухают, то другие возгораются; если одни планеты разрушаются, то другие образуются; если одни разумные существа умирают

✓ Там мы упоминаем Назван богам, но наукам и наукам
На кабы-вопрос.

то другие возрождаются.

Отсюда видно, что наш бог /космос/ имеет, в целом, постоянную фигуру.

Одни части вселенной имеют интенсивную жизнь /существа/, другие - очень слабую, не заметную, без памяти, сознания и разума.

Но так как материя /вещество, состоящее из атомов водорода/ непрерывно перемешивается /взрывы солнц, планет, создание новых и т.д./, то нет ни одного атома водорода, который не принимал бы бесчисленное множество раз участия в органической жизни. Все эти жизни как бы сливаются в одну бесконечную жизнь, так как огромные промежутки пребывания в неорганической материи /условное небытие/ не отмечаются памятью и как бы не существуют. Следовательно, каждый атом нашего бога, а значит и мы сами, его части, как бы живем непрерывно интенсивной органической жизнью. Это еще подтверждает, что бог и мы не только прозябаем в жизни, но и живем /субъективно/ непрерывной органической жизнью.

Какова же эта жизнь бога, т.е. его частей - животных и растений? Мы знаем, что на Земле животные и люди мучаются, уничтожая жестоко друг друга, болея, умирая, нуждаясь, подвергаясь катастрофам и т.д. Такова-ли общая жизнь вселенной или другая?

Миллионы миллиардов планет существуют давно и потому их животные достигли зрелости, которой достигнем и мы через миллионы лет ожидающей нас жизни на Земле.

Зрелость эта проявляется в совершенном разуме, глубоком познании природы и техническом могуществе, делающим для обитателей космоса доступными иные небесные тела.

Разум говорит этим существам: не должно быть несовершенства и страданий во вселенной, иначе мы сами будем страдать и подвергаться этому несовершенству и злу. И вот зрелые существа на всех планетах, благодаря своему ^{техническому} ~~жизненному~~ могуществу, водворяют ^{счастью} истину, знание, радость и силу. Они не дают мучиться сотни тысяч лет материи, чтобы постепенно достигнуть зрелости в образе высших существ. Эволюция отвергается, как длинный страдальческий путь, и заменяется разном-

жением уже готовых совершенных организмов и распространением их на планетах.

Отсюда вывод: бог /космос/ не заключает в себе мучений и несовершенства, а добр к самому себе, а стало быть и к нам - его частям. По-истине его /космос/ можно назвать отцом и он подходит к нашему определению бога. Такой бог действительно существует, так как нельзя же отрицать бытие вселенной, ее владычества, доброту и (всю) *совершенство.*

Про Проєкт

Костянтин Едуардович Ціолковський відомий у всьому світі як основоположник сучасної космонавтики, який розробив теорію дирижабле- і ракетобудування. Але є й інший, маловідомий Ціолковський, який описав з позицій монізму свою точку зору на устрій Всесвіту і місце людини у виявленій ним стрункій ієрархії вселенських істот і сутностей.

Сукупність своїх ідей і гіпотез, що склали зміст філософських творів, сам Костянтин Едуардович назвав **«Космічною філософією»**.

Про важливість цих досліджень для людства свідчить твердження Костянтина Ціолковського про те, що теорію ракетобудування він розробив лише як додаток до своїх досліджень, присвячених пізнанню принципів функціонування Всесвіту і дослідженню на цій основі принципової можливості переселення людства із Землі та в заселенні людьми Космосу. Ракети для нього – це тільки спосіб, тільки метод проникнення в глибину космосу, але аж ніяк не самоціль.

Незважаючи на те, що всі філософські праці Костянтина Ціолковського віднесено сьогодні до суспільного надбання, результати багатьох його досліджень не опубліковано дотепер навіть російською мовою і, відповідно, маловідомі.

Звертаючись до своїх читачів, Костянтин Ціолковський каже:

“Постараюся відновити те, що в сонмі тисячоліть загублено людством, відшукати загублений ним філософський камінь”.
«Живий всесвіт», Костянтин Ціолковський, 1923 р.

“Будьте уважні, напружте всі сили, щоб засвоїти і зрозуміти те, що викладається.”
«Живий всесвіт», Костянтин Ціолковський, 1923 р.

“За напруження, за увагу ви будете винагороджені, не скажу сторицею, це надто слабо, але безмірно. Немає слів для вираження тих благ, які ви отримаєте за свою працю. Немає міри для цих благ. Ця міра є нескінченність”.
«Живий всесвіт», Костянтин Ціолковський, 1923 р.

“Уся матерія у Всесвіті перемішується. Людина або інша істота є матерія, вона блукає по всьому всесвіту. Доля істоти залежить від долі всесвіту. Будь-яка розумна істота повинна перейнятися історією всесвіту. Необхідна така вища точка зору. Вузька точка зору може повести до омани.”
«Необхідність космічної точки зору», **Костянтин** Ціолковський, 1934 р.

Мета Проекту:

- Зробити філософські твори Костянтина Ціолковського загальнодоступними і абсолютно безкоштовними для всіх;
- Подолати “змову мовчання” навколо його філософських праць;
- Відкрити їм “друге дихання” і дати їм “нове життя”.

Що ми робимо для досягнення поставлених цілей:

- **Створюємо** електронні книги на основі рукописів і машинописів зі складу архіву праць Костянтина Ціолковського;
- **Оформляємо** їх у вигляді електронних книг у форматі PDF;
- **Поширюємо** книги безкоштовно через інтернет;
- **Перекладаємо** відібрані статті різними мовами світу за допомогою найсучасніших систем перекладу;
- **Збираємо** на просторах інтернету будь-які матеріали, які можна зарахувати до наукової спадщини Костянтина Ціолковського і публікуємо їх.

Чому це важливо?

Праці Костянтина Ціолковського унікальні:

- Вони містять зрозумілі, прості, і водночас глибокі відповіді на складні питання, які хвилюють багатьох читачів: Що таке “атом”? Що таке “матерія”? Чим “живе” відрізняється від “мертвого”? Чи є “духи”? Чи є “бог”? Чи можуть мешкати на нашій планеті істоти, які за рівнем свого розвитку перевершують людину?...
- Вони допомагають читачам по-новому поглянути на світ і усвідомити свою єдність із населеним Всесвітом.

Праці Костянтина Ціолковського можуть допомогти кожному бажуючому краще зрозуміти Всесвіт і усвідомити своє місце в ньому!

Підтримайте цей Проєкт!

Разом ми зможемо зробити світ кращим!

З повагою,

Микола Красноступ

Засновник і керівник Проєкту

Запоріжжя, Україна

Персональний сайт: www.krasnostup.com

Сайт Проєкту: www.tsiolkovsky.org

Email: mykola.krasnostup@gmail.com